

**ARESZT ŚLEDZCY
w GRÓJCU**

05-600 Grójec, ul. Armii Krajowej 21
Cent. (048) 664-20-52
tel/ fax(048) 664-27-25

L.dz. S/P-2939/11

Grójec dnia 01.04.2011 r.

BIURO RZECZNIKA PRAW OBYWATELSKICH	
WPL.	2011 -04- 06
ZAL.	NR. 1385900

**BIURO
RZECZNIKA PRAW OBYWATELSKICH**

Al. Solidarności 77

00-090 Warszawa

W odpowiedzi na pismo RPO-665674-VII-720.5/11/DK z dnia 11 marca 2011 roku informuję, iż wnioski i zalecenia zawarte w Informacji o czynnościach przeprowadzonych z upoważnienia Rzecznika Praw Obywatelskich w Areszcie Śledczym w Grójcu w związku z wizytacją przedstawicieli Rzecznika z Zespołu „Krajowy Mechanizm Prewencji” przeprowadzoną w dniach 17-18 lutego 2011 roku zostały zrealizowane w następujący sposób:

1. W ramach szkolenia wewnętrznego w poszczególnych działach jednym z tematów będzie przypomnienie tez zawartych w Regulaminie nr 1/2010 Dyrektora Generalnego SW z dnia 18 października 2010 roku w sprawie zasad etyki zawodowej funkcjonariuszy i pracowników SW.
2. W tut. jednostce penitencjarnej przestrzega się co do zasady przepisu art. 79b Kkw o umieszczeniu osadzonych w celi przejściowej na okres nie przekraczający 14 dni. W wyjątkowych przypadkach w sytuacji kiedy przemieszczenie osadzonego wiązałoby się z pogorszeniem warunków jego osadzenia np. umieszczenie w celi gdzie norma powierzchni przypadającej na jednego osadzonego wynosiłaby poniżej 3m², osadzony może być pozostawiony w celi przejściowej jedynie na okres niezbędny do usunięcia przeszkód uniemożliwiających osadzenie w celi ogólnej zgodnie z obowiązującymi przepisami.
3. Zgodnie z art.217 c Kkw „Tymczasowo aresztowany nie może korzystać z aparatu telefonicznego oraz innych środków łączności przewodowej i bezprzewodowej”, mając powyższe na uwadze brak jest możliwości ujęcia w porządku wewnętrznym jednostki możliwości prowadzenia rozmów telefonicznych przez tymczasowo aresztowanych z obrońcą lub pełnomocnikiem. Oczywiście w przypadku zmiany Kodeksu karnego wykonawczego i usunięciu art. 217 c lub jego modyfikacji, możliwość

- korzystania przez tymczasowo aresztowanych z telefonu zostanie uwzględniona w porządku wewnętrznym tutejszej jednostki.
4. Informacja o tym, że Karta Praw Pacjenta dostosowana dla osób przebywających w warunkach izolacji więziennej znajduje się w Ambulatorium do wglądu na życzenie każdego osadzonego, wywieszona jest na tablicy ogłoszeń na korytarzu każdego oddziału mieszkalnego. Dodatkowo takie informacje zostały również wywieszone w gabinetach lekarskich.
 5. Osadzeni mają możliwość skorzystania z Kkw i innych aktów prawnych po wcześniejszym zgłoszeniu takiego zapotrzebowania wychowawcy lub innemu funkcjonariuszowi, najlepiej z działu penitencjarnego. Ponadto informuję, że zostało złożone zamówienie na zakup odpowiedniej ilości egzemplarzy KK, KKW i KPK, które będą znajdowały się w bibliotece tutejszej jednostki.
 6. Cele izb chorych wykorzystywane są jako zwykłe cele mieszkalne jedynie w przypadkach, gdy nie ma możliwości rozmieszczenia osadzonych zgodnie z obowiązującymi przepisami. Zasady sporządzania danych statystycznych określa Centralny Zarząd Służby Więziennej.
 7. W ramach poprawy warunków bytowych osadzonym w Pawilonie A łóżka piętrowe zostaną wyposażone w drabinki. Wszystkie cele mieszkalne posiadają wyodrębnione kąpiki sanitarne wyposażone w drzwi i sprawną wentylację, co pozwala na swobodne korzystanie z toalety i utrzymywanie higieny osobistej. Budynek zakwaterowania osadzonych wyposażony jest w sprawną wentylację grawitacyjną, co potwierdzają okresowe kontrole (Protokół 568/09 z dnia 09.10.2009 roku i Protokół 483/10 z dnia 07.10.2010 roku), która skutecznie zabezpiecza przed wilgocią. Areszt Śledczy w Grójcu wyposażony jest w system centralnego ogrzewania pracujący w automatycznym systemie całodobowym, ponadto wszystkie otwory okienne w pawilonach mieszkalnych są szczelne i w pełni sprawne wykonane z profili PCV. Warunki w celach mieszkalnych spełniają wszelkie wymogi sanitarno - bytowe.
 8. Przeprowadzono modernizację pomieszczeń przeznaczonych do stosowania środka przymusu bezpośredniego w postaci celi zabezpieczającej dzięki czemu w przedsionku wygospodarowano miejsce na sanitariat oraz umywalkę z dostępem do ciepłej i zimnej wody użytkowej dla zapewnienia potrzeb sanitarno-higienicznych.
 9. Wyposażono pomieszczenia łaźni w pawilonie B w maty antypoślizgowe.
 10. Zgodnie z rozkazem dziennym nr 30/11 z dnia 15 lutego 2011 roku komisja dokonała porównania cen w pobliskich sklepach z cenami obowiązującymi w kantynie w Areszcie Śledczym w Grójcu. W wyniku analizy cen artykułów przeważnie kupowanych przez osadzonych w kantynie komisja stwierdziła, że ceny te nie odbiegają w sposób drastyczny od cen obowiązujących w pobliskich sklepach, a w niektórych przypadkach w kantynie są niższe niż obowiązujące w pobliskich sklepach. Z uwagi na zapisy w umowie przeprowadzono inwentaryzację

u Dzierżawcy odpowiedzialnym za prowadzenie kantyny w przedmiocie bezwzględnej potrzeby zamieszczania informacji o aktualnym cenniku przed pomieszczeniem kantyny oraz wyznaczono osobę odpowiedzialną do umieszczania ww. cennika w miejscu ogólnie dostępnym w pawilonach zakwaterowania osadzonych.

11. Zostały poczynione wstępne prace zmierzające do wyliczenia kosztów związanych z potrzebą przystosowania obiektów budowlanych w jednostce dla potrzeb osoby niepełnosprawnej.
12. Każdy osadzony może zaprenumerować prasę poprzez administrację Aresztu Śledczego lub za pośrednictwem osób z wolności. Może również otrzymywać prasę w korespondencji. Nadmienić należy, że została nawiązana współpraca z wydawcami bezpłatnej prasy z terenu piaseczyńskiego, radomskiego i grójeckiego. Egzemplarze tychże gazet są przekazywane do tutejszej jednostki. Ponadto jest prenumerowana Gazeta Wyborcza, która jest udostępniana osadzonym w pomieszczeniach świetlic oddziałowych.
13. Z uwagi na brak możliwości wyodrębnienia pomieszczenia (pokoju) do udzielania widzeń w oddzielnym pomieszczeniu bez osoby dozorującej, obecnie w tutejszej jednostce nie ma możliwości realizacji przez osadzonego widzenia w oddzielnym pomieszczeniu bez osoby dozorującej. W związku z potrzebą wyodrębnienia ww. pomieszczenia wszczęto wstępne prace planistyczne związane z określeniem lokalizacji oraz kosztów realizacji przedmiotowego zadania.

Należy również sprostować pewne dane zawarte w Informacji o czynnościach przeprowadzonych z upoważnienia Rzecznika Praw Obywatelskich w tutejszej jednostce penitencjarnej. Otóż w pawilonie A tutejszej jednostki znajduje się jeden oddział mieszkalny a nie dwa a co za tym idzie, jest jedna dyżurka oddziałowego oraz jeden pokój wychowawcy. Ponadto w pawilonie A nie ma żadnej celi przejściowej. Cele przejściowe znajdują się wyłącznie w pawilonie B. Sprostować również należy, że zgodnie z Zarządzeniem wewnętrznym nr 66/2010 Dyrektora Aresztu Śledczego w Grójcu w sprawie ustalenia porządku wewnętrznego jednostki w celach gdzie zakwaterowanych jest więcej niż 10 osadzonych, dopuszcza się posiadanie dwóch czajników elektrycznych. Kolejną pomyłką jest zapis, iż tutejsza jednostka nie dysponuje celą do wykonywania kary dyscyplinarnej umieszczenia w celi izolacyjnej. Taka cela istnieje i znajduje się w pawilonie B oddział II cela nr 47. Odnośnie pracy psychologa informuję, że co najmniej raz w tygodniu pełni służbę na drugiej zmianie w godzinach 10:30 -18:30 między innymi celem przyjęcia osadzonych zatrudnionych poza terenem jednostki.

Wykonano w 2-ch egz.
1 egz. – adresat
2 egz. – a/a
Mk/mk

DYREKTOR
Aresztu Śledczego w Grójcu
mjr mgr inż. Sławomir Grzyb

**BIURO
RZECZNIKA PRAW OBYWATELSKICH**

RPO-665674-VII-720.5/11/DK

00-090 Warszawa Tel. centr. 22 551 77 00
Al. Solidarności 77 Fax 22 827 64 53

Warszawa, dnia 31 maja 2011 r.

**Zespół
„Krajowy Mechanizm Prewencji”**

**Dyrektor Okręgowy
Służby Więziennej w Warszawie**
ul. Wiśniowa 50
02 – 520 Warszawa

Szanowna Pani Dyrektor.

W ślad za przekazanymi w dniu 11 marca br. *Informacjami o czynnościach, które z upoważnienia Rzecznika Praw Obywatelskich zostały przeprowadzone w Areszcie Śledczym w Grójcu*, uprzejmie przekazuję kopię odpowiedzi z dnia 1 kwietnia br. Dyrektora Aresztu Śledczego w Grójcu, w której wskazany odniósł się do uwag i zaleceń Krajowego Mechanizmu Prewencji.

Wynika z niej m.in., że tymczasowo aresztowany nie może korzystać z aparatu telefonicznego oraz innych środków łączności przewodowej i bezprzewodowej, w konsekwencji czego nie ma możliwości ujęcia w porządku wewnętrznym jednostki możliwości prowadzenia rozmów telefonicznych przez tymczasowo aresztowanych z obrońcą lub pełnomocnikiem.

Stwierdzić należy, iż decyzja podjęta przez Dyrektora Aresztu Śledczego w Grójcu jest wadliwa.

Zakaz, o którym mowa w art. 217c Kodeksu karnego wykonawczego (dalej: K.k.w.), na który powołał się Dyrektor wymienionej jednostki penitencjarnej, nie dotyczy kontaktów tymczasowo aresztowanego z obrońcą lub z pełnomocnikiem będącym adwokatem lub radcą prawnym. Zgodnie z art. 215 § 1 K.k.w. tymczasowo aresztowany ma prawo do porozumiewania się z obrońcą lub pełnomocnikiem będącym adwokatem albo radcą prawnym podczas nieobecności innych osób oraz korespondencyjnie. Na podstawie art. 73 § 1 Kodeksu postępowania karnego (dalej: K.p.k.) tymczasowo

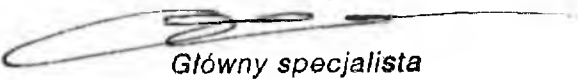
aresztowany ma m.in. prawo do korespondencji z obrońcą. Korespondencją w rozumieniu art. 8 ust. 1 Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności z 1950 r. są różne sposoby komunikowania się, w tym także rozmowa telefoniczna. Zarówno art. 73 k.p.k., jak też art. 215 § 1 K.k.w., wbrew ich dosłownemu brzmieniu, przyznają tymczasowo aresztowanemu prawo kontaktowania się z wymienionymi osobami również telefonicznie bądź przy wykorzystaniu innych dostępnych mu technicznych środków przekazywania informacji [zob. Hołda Zbigniew, Postulski Kazimierz w: Z. Hołda, K. Postulski, Kodeks karny wykonawczy. Komentarz, LEX / Arche, 2008. i cyt. tam literatura].

Również korespondencja Rzecznika Praw Obywatelskich (nasz znak: RPO-637904-VII-7004.2/7008/10/JZ) z Ministrem Sprawiedliwości (znak: DL-P-I-0760-6/10) dotycząca tej samej sprawy dowodzi, że interpretacja przepisu art. 217c K.k.w. powinna być odmienna od wskazanej przez Dyrektora Aresztu Śledczego w Grójcu. W dniu 22 marca br. Minister Sprawiedliwości podtrzymał stanowisko zawarte w piśmie z dnia 5 maja 2010 r., nr j.w., zgodnie z którym wynikający z art. 217c K.k.w. zakaz nie ma zastosowania do kontaktów tymczasowo aresztowanego z obrońcą lub pełnomocnikiem będącym adwokatem albo radcą prawnym, o którym mowa w treści art. 215 § 1 K.k.w.

Powyższe pismo kieruję do Pani w trybie art. 14 pkt 3 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2001 r. Nr 14, poz. 147 ze zm.) celem zapobieżeniu wystąpieniu takich naruszeń w przyszłości w nadzorowanych przez Panią jednostkach penitencjarnych.

Z poważaniem

Dorota Krzysztoń

Główny specjalista

Zał. 1.

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Zastępca
Rzecznika Praw Obywatelskich
Stanisław TROCIUK

Warszawa, 6 czerwca 2011 r.

RPO-665674-VII-720.5/11/DK

00-090 Warszawa Tel. centr. 22 551 77 00
Al. Solidarności 77 Fax 22 827 64 53

Pan
gen. Jacek Włodarski
Dyrektor Generalny
Służby Więziennej

szanowny Panie Dyrektorze

W trakcie przeprowadzania wizytacji prewencyjnych w zakładach karnych i aresztach śledczych, przedstawiciele Krajowego Mechanizmu Prewencji powzięli wiadomość o nieujawnianiu faktycznego przeludnienia przez dyrektorów niektórych placówek penitencjarnych.

Zgodnie z art. 110 § 1. Kodeksu karnego wykonawczego (dalej: K.k.w.) skazanego osadza się w celi mieszkalnej wieloosobowej lub jednoosobowej. Zasada ta, na mocy art. 209 K.k.w., dotyczy również tymczasowo aresztowanych. Art. 79 b § 1 K.k.w. nie pozwala na pobyt skazanego lub tymczasowo aresztowanego w celi przejściowej dłuższy niż 14 dni.

Natomiast zgodnie z § 2 ust.1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 25 listopada 2009 r. w sprawie trybu postępowania właściwych organów w wypadku, gdy liczba osadzonych w zakładach karnych lub aresztach śledczych przekroczy w skali kraju ogólną pojemność tych zakładów (Dz.U. Nr 202, poz.1564) z ogólnej pojemności zakładów wyłącza się miejsca zakwaterowania w celach mieszkalnych znajdujących się w oddziałach szpitalnych, oddziałach i celach wymienionych w art. 88a § 1 i art. 212a § 2 K.k.w., celach izolacyjnych, o których mowa w art. 143 § 1 pkt 8 K.k.w., izbach chorych oraz pomieszczeniach usytuowanych w domach dla matki i dziecka oraz oddziałach tymczasowego zakwaterowania skazanych.

Tymczasem wizytacje Krajowego Mechanizmu Prewencji (dalej: KMP) przeprowadzane w ostatnim czasie, coraz częściej ujawniają problem włączania wskazanych w wymienionym rozporządzeniu pomieszczeń w ogólną pojemność zakładów i przetrzymywania osadzonych w celach przejściowych ponad dopuszczalny

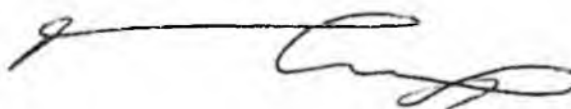
czas pobytu oraz/lub nieuzasadnione umieszczanie skazanych i tymczasowo aresztowanych w celach izolacyjnych oraz w izbach chorych. Z sytuacją taką wizytujący z KMP zetknęli się m.in. w Areszcie Śledczym w Choszczynie, w Areszcie Śledczym w Grójcu oraz w Zakładzie Karnym w Rzeszowie. W efekcie dyrektorzy wskazanych jednostek nie tylko naruszają uprawnienia tych osób, ale też nie wykazują formalnie faktycznego ich przeludnienia.

Należy wyrazić obawy, że ta wadliwa praktyka ma charakter ogólnopolski. Z udzielonych przez Dyrektora Zakładu Karnego w Rzeszowie wyjaśnień wynika bowiem m.in., że wykonuje w ten sposób zalecenia Centralnego Zarządu Służby Więziennej zawarte w pismach: BIS-401-58/09/4587 z dnia 9 października 2009 r., BIS-073/9/11/267 z dnia 1 lutego 2011 r., BP-431/01/04/1115 z dnia 11 marca 2004 r., które zobowiązują dyrektorów jednostek penitencjarnych do wykorzystywania każdego wolnego miejsca w jednostce w celu ograniczenia skutków przeludnienia.

Należy również zwrócić uwagę, że reakcją na raporty powizytacyjne KMP jest też wyraźne unikanie przez kierownictwo zwizytowanych jednostek penitencjarnych potwierdzenia stanu przeludnienia zastanego przez wizytujących czy też informacji o wadliwej praktyce w danej jednostce w opisywanym zakresie. Zamiast wskazać na fakt przeludnienia i w konsekwencji podjąć działania wynikające z obowiązujących w tym zakresie przepisów, tłumaczy się, że takie sytuacje mają charakter wyjątkowy, związany z koniecznością zadbania, aby umieszczenie danego osadzonego w celi mieszkalnej nie wiązało się ze zmniejszeniem powierzchni na każdego z osadzonych poniżej 3 m².

W związku z powyższym, na podstawie art. 12 pkt. 2 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2001 r. Nr 14, poz. 147 ze zm.), uprzejmie proszę o zbadanie, czy opisana praktyka obejmuje jedynie objęte wizytacją KMP jednostki penitencjarne, czy też ma miejsce również w innych jednostkach.

Z poważaniem

**DYREKTOR GENERALNY
Służby Więziennej**

Warszawa, dnia 5 lipca 2011 r.

BIS – 072/19/11/1637

BIURO RZECZNIKA PRAW OBYWATELSKICH	
WPE.	2011-07-11
ZAL.	NR 1405895

**Pan
Stanisław Trociuk
Zastępca
Rzecznika Praw Obywatelskich**

Szanowny Panie Rzeczniku

RPO-665674/11

W odpowiedzi na pismo nr RPO-665674-VII-720.5/11/DK z dnia 8 czerwca 2011 r., w którym przedstawił Pan uwagi przedstawicieli Krajowego Mechanizmu Prewencji po wizytacji w zakładach karnych i aresztach śledczych, dotyczące nieujawniania zjawiska faktycznego przeludnienia przez dyrektorów niektórych jednostek penitencjarnych, uprzejmie wyjaśniam i przedstawiam swoje stanowisko w przedmiotowej sprawie.

Poniżej przedstawiam informację o zaludnieniu oddziałów mieszkalnych w jednostkach penitencjarnych w dniu 17 czerwca 2011 r.

Zgodnie z § 2 ust. 2 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 25 listopada 2009 r. w sprawie trybu postępowania właściwych organów w wypadku, gdy liczba osadzonych w zakładach karnych lub aresztach śledczych przekroczy w skali kraju ogólną pojemność tych zakładów (Dz.U. Nr 202, poz. 1564), zwanego dalej rozporządzeniem, z ogólnej pojemności jednostek penitencjarnych wyłącza się miejsca zakwaterowania w celach mieszkalnych znajdujących się w oddziałach szpitalnych, oddziałach i celach dla „niebezpiecznych”, celach izolacyjnych, izbach chorych, pomieszczeniach usytuowanych w domach dla matki i dziecka oraz oddziałach tymczasowego zakwaterowania skazanych.

Na dzień 17 czerwca 2011 r. faktyczna liczba miejsc zakwaterowania w oddziałach mieszkalnych wynosiła 82 154.

Pozostałe miejsca zakwaterowania, które nie są wliczane do normatywnej pojemności jednostki o której mowa w § 2 rozporządzenia to 3 624, z tego:

- izby chorych 1224,
- domy matki i dziecka 45,
- szpitale 1073,
- cele izolacyjne 329,
- oddziały tymczasowego zakwaterowania skazanych 174,
- cele i oddziały dla „niebezpiecznych” 779.

Ponadto w celu zapewnienia skazanym kodeksowej normy 3 m² nadal funkcjonuje (pomimo zaludnienia jednostek w skali kraju poniżej 100 %) 2 521 dodatkowych miejsc zakwaterowania.

Pragnę jednocześnie nadmienić, że izby chorych oraz cele w oddziałach dla „niebezpiecznych” charakteryzują się wyższym standardem niż cele w oddziałach mieszkalnych.

W dniu 17 czerwca 2011 r. faktyczne zaludnienie jednostek wynosiło 83 349 osadzonych, z tego 81 014 przebywało w celach mieszkalnych znajdujących się w oddziałach mieszkalnych (stanowiąc 98,6% pojemności tych oddziałów) oraz 2 335 w celach mieszkalnych, które nie są wliczane do normatywnej pojemności jednostek penitencjarnych. Należy podkreślić, że powyższe cele są pomieszczeniami zakwaterowania skazanych spełniającymi wszystkie wymogi celi mieszkalnej określone w *Ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny wykonawczy* (Dz.U. Nr 90, poz. 557 z późn. zm.) - zwanej dalej K.k.w. – natomiast wyłącznie tym, co odróżnia je od typowych cel mieszkalnych, jest ich przeznaczenie.

Na dzień 17 czerwca 2011 r. 236 osadzonym dyrektorzy jednostek wydali decyzję o umieszczeniu w warunkach przeludnienia, z powodu braku miejsc zakwaterowania w oddziałach mieszkalnych jak również w dodatkowych celach mieszkalnych.

Przytoczone w Pana piśmie zalecenia Centralnego Zarządu Służby Więziennej określone w pismach: BIS-401-58/09/4587 z dnia 9 października 2009 r., BIS-073/9/11/267 z dnia 1 lutego 2011 r., BP-431/01/04/1115 z dnia 11 marca 2004 r., mają na celu mobilizowanie dyrektorów jednostek penitencjarnych - poprzez nałożenie pewnych obowiązków - do podjęcia wszelkich możliwych działań w celu minimalizowania skutków przeludnienia.

Trybunał Konstytucyjny w wyroku o sygn. akt SK 25/07 z dnia 26 maja 2008r. stwierdził niekonstytucyjność art. 248§1 K.k.w. Trybunał postanowił

jednocześnie odroczyć termin utraty mocy obowiązującej zakwestionowanego przepisu - zezwalając tym samym dyrektorom jednostek penitencjarnych na jego stosowanie do dnia 5 grudnia 2009 r.

Tak więc z dniem 6 grudnia 2009 r. każdy osadzony, który nie ma zapewnionej ustawowej normy powierzchni w celi mieszkalnej, ma prawo żądać zadośćuczynienia z tytułu naruszenia jego dóbr osobistych.

W związku z powyższym, wszystkie działania Służby Więziennej, na każdym szczeblu organizacyjnym, były i nadal są podporządkowane zapewnieniu tych uprawnień, ażeby nie rodziło to skutków w postaci naruszenia praw osadzonych, a w konsekwencji roszczeń majątkowych wobec Skarbu Państwa. Nadmieniam, że z informacji będących w posiadaniu Centralnego Zarządu Służby Więziennej wynika, iż według stanu na dzień 31 maja 2011 r. toczy się 4 370 nowych spraw sądowych o odszkodowanie lub zadośćuczynienie w związku ze szkodą poniesioną z tytułu osadzenia w przeludnionej celi.

W nawiązaniu do zarzutu naruszania zasad osadzania w celi przejściowej powyżej 14 dni (art. 79b § 1 K.k.w.), uprzejmie informuję, że w incydentalnych przypadkach, potwierdził się fakt przebywania w nich osadzonych poza ustawowy termin. Badając przyczyny zaniechania przemieszczenia osadzonych po upływie 14 dni z celi przejściowej ustalono, iż było to spowodowane w głównej mierze przypadkami niemożności wykonania w terminie badań RTG, bądź chwilowym brakiem miejsca w oddziale mieszkalnym.

Podobnie, potwierdził się zarzut osadzenia w celach izolacyjnych osadzonych, wobec których nie była wykonywana kara dyscyplinarna. Fakt takiego naruszenia miał miejsce w kilku jednostkach penitencjarnych. Powyższe działanie dyrektorów jednostek penitencjarnych, miało również charakter wyjątkowy i argumentowane było potrzebą zapewnienia bezpieczeństwa osobistego osadzonego. Osadzenie takiej osoby w jednoosobowej celi o wskazanym przeznaczeniu miało miejsce, kiedy w oddziale mieszkalnym nie było wolnych miejsc w celach jednoosobowych.

Opisane w Pana piśmie nieprawidłowości - stwierdzone w 3 jednostkach penitencjarnych - potwierdziły się również w kilku innych jednostkach penitencjarnych. Wskazane nieprawidłowości zostaną wyeliminowane, wraz z

pozyskaniem dodatkowych miejsc w celach mieszkalnych.

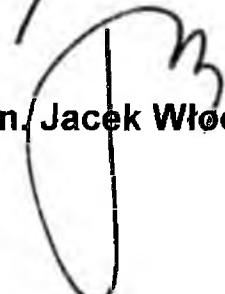
W celu wykonania Pana zaleceń zawartych w przedmiotowym piśmie, niezwłocznie dokonano oceny zjawiska we wszystkich jednostkach penitencjarnych oraz wskazano osobom odpowiedzialnym sposób rozwiązania problemu.

Reasumując, należy podkreślić, że wszystkie dotychczasowe działania Służby Więziennej mają jeden podstawowy cel, jakim jest zapewnienie każdemu osadzonemu ustawowego prawa do 3 m² powierzchni mieszkalnej w celi.

Jednocześnie zapewniam, że opisane przez Pana zjawiska będą przedmiotem systematycznego monitoringu ze strony Centralnego Zarządu Służby Więziennej.

Przedstawiony przez Pana problem zostanie omówiony na najbliższych odprawach służbowych z dyrektorami okręgowymi Służby Więziennej oraz dyrektorami jednostek podstawowych.

Należy również stwierdzić, iż wszystkie prezentowane statystyki odpowiadają stanowi faktycznemu. Należą do nich, zarówno opracowywana w cyklu tygodniowym „Informacja o zaludnieniu oddziałów mieszkalnych w jednostkach penitencjarnych” przedstawiająca dane dotyczące zaludnienia tylko oddziałów mieszkalnych jednostek penitencjarnych (dostępna na stronie <http://sw.gov.pl/pl/o-sluzbie-wieziennej/statystyka/statystyka-biezaca>), jak również informacja zawarta w sprawozdaniach miesięcznych (dostępna na stronie <http://sw.gov.pl/pl/o-sluzbie-wieziennej/statystyka/statystyka-miesieczna>), w której podawana jest całkowita liczba osób pozbawionych wolności przebywających w zakładach karnych i aresztach śledczych.

poświadczam

gen. Jacek Włodarski

do wiadomości

Pan Krzysztof Kwiatkowski - Minister Sprawiedliwości,
Pan Stanisław Chmielewski - Sekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Obywatelskich
RPO- 665674-VII-720.5/11/DK

Warszawa, 23.03.2012 r.

00-090 Warszawa Tel. centr. 22 551 77 00
Al. Solidarności 77 Fax 22 827 64 53

Pan
gen. Jacek Włodarski
Dyrektor Generalny Służby Więziennej
ul. Rakowiecka 37 a
02-521 Warszawa

szanowny Panie Dyrektorze

W trakcie wizytacji przeprowadzanych przez pracowników Zespołu „Krajowy Mechanizm Prewencji” w zakładach karnych i aresztach śledczych analizie poddawany jest m. in. stan zaludnienia jednostek penitencjarnych. W związku z faktem, iż zaludnienie zakładów karnych i aresztów śledczych na dzień 23 marca 2012 roku wyniosło 100,2% (oficjalny komunikat w sprawie zaludnienia zakładów karnych i aresztów śledczych dostępny na stronie internetowej Służby Więziennej) problem ten pozostaje aktualny i wymaga stałego monitorowania.

Zgodnie z Zarządzeniem Dyrektora Generalnego Służby Więziennej z dnia 30 stycznia 2012 r. pojemność jednostek penitencjarnych oblicza się sumując pojemność pomieszczeń mieszkalnych wchodzących w skład budynków zakwaterowania skazanych. Pomieszczenia mieszkalne to pomieszczenia przeznaczone do stałego lub okresowego zakwaterowania lub okresowego umieszczenia osadzonych, spełniające wymogi techniczne do zakwaterowania osadzonych. W rozumieniu wskazanego zarządzenia, pomieszczeniami mieszkalnymi przeznaczonymi do okresowego zakwaterowania osadzonych są więc, obok cel mieszkalnych, także cele izolacyjne oraz izby chorych.

Funkcjonujący w oparciu o wskazane zarządzenie sposób obliczania pojemności jednostek przyczynia się do powstania problemów dwojakiego charakteru. Po pierwsze, powoduje, iż miejsca zakwaterowania osadzonych w izbach chorych, celach izolacyjnych oraz celach dla skazanych zakwalifikowanych jako stwarzający poważne zagrożenie społeczne albo poważne zagrożenie dla bezpieczeństwa zakładu nie są wykorzystywane zgodnie z przeznaczeniem. Wizytacje przeprowadzane w jednostkach penitencjarnych przez

pracowników Zespołu KMP wykazały bowiem, iż w części jednostek penitencjarnych stosowana była praktyka wykorzystywania na potrzeby cel mieszkalnych izb chorych (AŚ w Białymstoku, AŚ w Grójcu, AŚ w Choszczynie, AŚ w Świnoujściu, ZK w Nowym Wiśniczu), cel przejściowych (AŚ w Białymstoku, AŚ w Słupsku), cel do wykonywania kary dyscyplinarnej umieszczenia w celi izolacyjnej (AŚ w Słupsku), cel przeznaczonych dla skazanych stwarzający poważne zagrożenie społeczne albo poważne zagrożenie dla bezpieczeństwa zakładu (ZK w Rzeszowie-Załężu, AŚ w Słupsku).

Po drugie, obliczanie pojemności jednostek penitencjarnych we wskazany sposób nie odzwierciedla faktycznego stanu zaludnienia zakładów karnych i aresztów śledczych.

Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 25 listopada 2009 r. w sprawie trybu postępowania właściwych organów w wypadku, gdy liczba osadzonych w zakładach karnych lub aresztach śledczych przekroczy w skali kraju ogólną pojemność tych zakładów (Dz. U. Nr 202, poz. 1564) wyłącza z ogólnej pojemności jednostek penitencjarnych miejsca zakwaterowania w oddziałach szpitalnych, oddziałach i celach wymienionych w art. 88a §1 kkw i art. 212a §2 kkw oraz celach izolacyjnych, ale tylko w sytuacji, gdy liczba osadzonych w zakładach karnych lub aresztach śledczych przekroczy w skali kraju ogólną pojemność tych zakładów. Zakwaterowani we wskazanych celach osadzeni nie są wliczani do ogólnego stanu zaludnienia jednostki.

Modelowym rozwiązaniem zasygnalizowanego problemu byłoby przyjęcie zasady, zgodnie z którą obliczanie pojemności jednostek penitencjarnych dokonywane byłoby w oparciu jedynie o miejsca zakwaterowania w oddziałach mieszkalnych, z wyłączeniem miejsc w izbach chorych, celach izolacyjnych oraz celach wymienionych w art. 88a §1 kkw i art. 212a §2 kkw. Miejsca te należy wyłączyć z ogólnej pojemności jednostek penitencjarnych ze względu na ich szczególne przeznaczenie i wymóg dostępności w razie zaistnienia szczególnych okoliczności, tj. choroba skazanego lub konieczność zastosowania wobec niego kary dyscyplinarnej umieszczenia w celi izolacyjnej. Jednocześnie skazani przebywający w wymienionych celach powinni być wliczani do ogólnego stanu zaludnienia jednostki.

Przyjęcie proponowanego sposobu obliczania pojemności jednostek penitencjarnych z jednej strony umożliwiłoby wykorzystywanie miejsc w izbach chorych, celach izolacyjnych oraz celach wymienionych w art. 88a §1 kkw i art. 212a §2 kkw wyłącznie

zgodnie z ich predestynacją, a z drugiej – ukazałoby rzeczywisty stan zaludnienia jednostek penitencjarnych.

Bezspornie zastosowanie w praktyce sugerowanego rozwiązania może spowodować szereg trudności dla Służby Więziennej, wynikających przede wszystkim z faktu, że wyłączenie z pojemności zakładów karnych i aresztów śledczych miejsc zakwaterowania w wyżej wymienionych celach, przy jednoczesnym wliczeniu do stanu zaludnienia jednostki zakwaterowanych w nich osób przyczyni się do zwiększenia poziomu zaludnienia jednostek penitencjarnych w stosunku do wykazywanego w aktualnych statystykach. Zmniejszenie poziomu zaludnienia jednostek penitencjarnych nie może być jednak dokonywane w drodze technicznego zabiegu związanego z określonym sposobem obliczania pojemności zakładów karnych i aresztów śledczych.

Jednocześnie należy podkreślić, iż walka z przeludnieniem jednostek penitencjarnych nie może być wyłącznym zadaniem Służby Więziennej. Efektywność podejmowanych w tym zakresie działań zależy przede wszystkim od zmiany polityki karnej państwa, poprzez m. in. orzekanie bezwarunkowej kary pozbawienia wolności tylko w sytuacji, gdy orzeczenie kar o charakterze nieizolacyjnym lub środków karnych nie spełniłoby celów kary, stosowania wobec sprawców przestępstw środków probacyjnych, wykorzystywania możliwości odbywania kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego.

W ostatnim okresie zauważalny jest wzrost zaludnienia zakładów karnych i aresztów śledczych (grudzień 2011 – 95,8%, styczeń 2012 – 98,1%, luty 2012 – 99,5%). Wdrożenie sugerowanego rozwiązania nie spowoduje natychmiastowej poprawy sytuacji, ale poprzez rzeczywiste zobrazowanie skali problemu może stać się impulsem do podjęcia długofalowych działań zmierzających do przeciwdziałania przeludnieniu jednostek penitencjarnych.

Mając na uwadze powyższe argumenty, na podstawie art. 16 ust. 2 pkt 1 Ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich, zwracam się z prośbą o rozważenie możliwości zmiany Zarządzenia z dnia 30 stycznia 2012 r. poprzez wyłączenie z pojemności jednostek penitencjarnych izb chorych, cel wymienionych w art. 88a §1 kkw i art. 212a §2 kkw oraz cel izolacyjnych i jednoczesne wliczenie do stanu zaludnienia jednostki zakwaterowanych w nich skazanych.

Z poważaniem

Z upoważnienia
Rzecznika Praw Obywatelskich

Stanisław Trociuk
Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich

**DYREKTOR GENERALNY
Służby Więziennej**

Warszawa, dnia 23 kwietnia 2012 r.

BIS – 072/6/12/2056

RPO-665674/M

BIURO RZECZNIKA
PRAW OBYWATELSKICH

WPE. 2012-04-27

ZAL. 1469340

**Pan
Stanisław Trociuk
Zastępca
Rzecznika Praw Obywatelskich**

Szanowny Panie Rzeczniku

W odpowiedzi na pismo nr RPO-665674-VII-720.5/11/DK z dnia 29 marca 2012 r., w którym przedstawił Pan propozycję, obliczania pojemności jednostek penitencjarnych tylko w oparciu o miejsca zakwaterowania w oddziałach penitencjarnych, z wyłączeniem miejsc w izbach chorych, celach izolacyjnych oraz celach dla osób wymienionych w art. 88a § 1 kkw i art. 212a § 2 kkw., przedstawiam swoje stanowisko w przedmiotowej sprawie.

Podstawą prawną do ustalania pojemności jednostki penitencjarnej jest zarządzenie Dyrektora Generalnego Służby Więziennej.

Aktualnie jest to Zarządzenie Nr 7/2012 Dyrektora Generalnego Służby Więziennej z dnia 30 stycznia 2012 r. w sprawie ustalania pojemności jednostek penitencjarnych- zwane dalej zarządzeniem. Akt ten wydany został na podstawie art. 11 ust. 1 pkt 2 i 11 ustawy z dnia 9 kwietnia 2010 r. o Służbie Więziennej (Dz. U. Nr 79, poz. 523, z późn. zm.).

W zarządzeniu tym określono między innymi:

- w § 1 ust. 2 pkt 8 - definicję pojemności jednostki penitencjarnej, ustalając, że jest to „liczba miejsc zakwaterowania dla osadzonych”;
- w § 1 ust. 2 pkt 9 – definicję pomieszczenia mieszkalnego, ustalając, że jest to „pomieszczenie przeznaczone do stałego lub okresowego zakwaterowania albo okresowego umieszczenia osadzonych, spełniające wymogi techniczne do zakwaterowania osadzonych”.

Pomieszczenia w których usytuowano cele izolacyjne i izby chorych są pomieszczeniami mieszkalnymi przeznaczonymi do okresowego zakwaterowania osadzonych (w pierwszym przypadku na okres wymierzonej kary dyscyplinarnej, w drugim na czas choroby).

W § 7 ust. 4 i 5 – określono sposób obliczania pojemności jednostki penitencjarnej – „pojemność zakładu karnego, aresztu śledczego, wyodrębnionego oddziału zewnętrznego, oddziału tymczasowego zakwaterowania skazanych oraz szpitala albo domu dla matki i dziecka przy zakładzie karnym lub areszcie śledczym oblicza się oddzielnie, sumując pojemność pomieszczeń mieszkalnych wchodzących w skład ich budynków zakwaterowania osadzonych”.

Wszystkie miejsca zakwaterowania w pomieszczeniach mieszkalnych są wliczane do pojemności jednostki penitencjarnej.

Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 25 listopada 2009 r. w sprawie trybu postępowania właściwych organów w wypadku, gdy liczba osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych przekroczy w skali kraju ogólną pojemność tych zakładów (Dz. U. 09.202. 1564) – zwane dalej, rozporządzeniem, określa tryb postępowania: Dyrektora Generalnego Służby Więziennej, dyrektorów zakładów karnych i aresztów śledczych, prezesów sądów i kierowników jednostek organizacyjnych prokuratury w wypadku przeludnienia zakładów karnych lub aresztów śledczych ponad ustaloną pojemność w skali kraju.

Przyjęcie zasad określonych w rozporządzeniu do ustalania ogólnej pojemności jednostek penitencjarnych doprowadziłoby do sytuacji, kiedy zaludnienie jednostek penitencjarnych mogłoby znacznie przekroczyć ustaloną w ten sposób pojemność, a jednocześnie wszyscy osadzeni mieliby zapewnioną ustawową normę powierzchni w celi mieszkalnej 3 m² (art. 110 § 2 kkw).

Taka statystyka nie przedstawiałaby wiernie faktycznej sytuacji w zakresie zakwaterowania osadzonych, ponieważ nie uwzględniałaby osadzonych przebywających czasowo w szpitalach, izbach chorych, domach matki i dziecka oraz w celach wymienionych w art. 88a § 1 kkw i art. 212a § 2 kkw.

Powstałby wówczas stan niezgodny z rzeczywistością, w którym osadzeni przebywający poza oddziałami mieszkalnymi nie byłiby wykazywani w celach mieszkalnych, w których faktycznie przebywają. Natomiast, byłiby wykazywani w oddziałach mieszkalnych, zwiększając w ten sposób wskaźnik ich procentowego zaludnienia. Taki sposób przedstawiania statystyki nie odzwierciedlałby rzeczywistego stanu zaludnienia.

Obecny sposób ustalania pojemności jednostek penitencjarnych odzwierciedla:

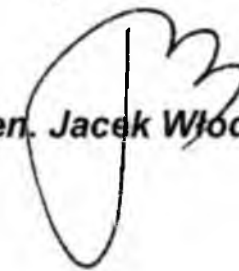
- faktyczną liczbę miejsc zakwaterowania dla osadzonych w całej jednostce penitencjarnej,
- rzeczywiste rozmieszczenie osadzonych w celach, oddziałach mieszkalnych i poza oddziałami mieszkalnymi.

Obowiązujący sposób ustalania pojemności jednostek penitencjarnych nie ma na celu zmniejszania poziomu zaludnienia jednostek w drodze technicznego zabiegu, a wyłącznie pokazanie rzeczywistego miejsca przebywania osadzonych w celach mieszkalnych.

Sugerowane przez Pana rozwiązanie, spowodowałoby niezgodne ze stanem rzeczywistym zwiększenie stanu zaludnienia oddziałów mieszkalnych, jednocześnie nie wskazywałoby miejsc faktycznego przebywania osadzonych, czasowo umieszczonych w celach mieszkalnych poza oddziałem mieszkalnym. Jednocześnie pragnę zaznaczyć, że w celu monitorowania sytuacji związanej z zaludnieniem, zasady obliczania ogólnej pojemności jednostek penitencjarnych określone w przedmiotowym rozporządzeniu są stosowane również w okresie kiedy przeludnienie jednostek penitencjarnych nie występuje. Uregulowania zawarte w zarządzeniu nie stoją w sprzeczności z zasadami określonymi w rozporządzeniu, a jedynie określają techniczny sposób ustalania całkowitej pojemności jednostek penitencjarnych.

W konsekwencji należy również stwierdzić, iż wszystkie opracowywane przez Służbę Więzienną statystyki odpowiadają stanowi faktycznemu. Należą do nich, zarówno opracowywana w cyklu tygodniowym „Informacja o zaludnieniu oddziałów mieszkalnych w jednostkach penitencjarnych” przedstawiająca dane dotyczące zaludnienia oddziałów mieszkalnych jednostek penitencjarnych (dostępna na stronie <http://sw.gov.pl/pl/o-sluzbie-wiezionej/statystyka/statystyka-biezaca>), jak również informacja zawarta w sprawozdaniach miesięcznych (dostępna na stronie <http://sw.gov.pl/pl/o-sluzbie-wiezionej/statystyka/statystyka-miesieczna>), w której podawana jest całkowita liczba osób pozbawionych wolności przebywających w zakładach karnych i aresztach śledczych oraz ich ogólna liczba miejsc zakwaterowania.

→ *porozmianiam*

gen. Jacek Włodarski

wyk. w 2 egz.
1 – adresat
2 – a/a

RPO 665674 / M

Warszawa, dn. 2 lipca 2012 r.

Notatka służbowa

dot. sprawy numer RPO 665674-VII-720.5/11/DK

w zakresie systemu obliczania stanu zaludnienia zakładów karnych i aresztów śledczych

BIURO RZECZNIKA PRAW OBYWATELSKICH	
WPL.	2012 -07- 05
	1483414
	NR.....

Na podstawie informacji zgromadzonych przez Krajowy Mechanizm Prewencji podczas przeprowadzonych wizytacji w następujących jednostkach : AŚ w Choszczowie, AŚ w Grójcu, ZK w Rzeszowie, ZK w Nowym Wiśniczu oraz ZK w Jasle analizie poddano m.in. stan zaludnienia w/w jednostek.

Podstawę prawną do ustalania pojemności jednostki penitencjarnej stanowi obecnie Zarządzenie nr 7/2012 Dyrektora Generalnego Służby Więziennej z dnia 30 stycznia 2012 r. w sprawie ustalenia pojemności jednostek penitencjarnych (zwane dalej: Zarządzeniem). Zgodnie z wymienioną regulacją pojemność jednostek penitencjarnych oblicza się poprzez zsumowanie pomieszczeń mieszkalnych przeznaczonych do stałego lub okresowego umieszczenia osadzonych. W rozumieniu powyższego Zarządzenia pomieszczeniami okresowego zakwaterowania osadzonych są m.in. izby chorych oraz cele izolacyjne (w pierwszym wypadku na okres choroby, w drugim na okres wymierzonej kary dyscyplinarnej).

W wystąpieniu Rzecznika Praw Obywatelskich z dnia 29 marca 2012 skierowanym do Dyrektora Generalnego Służby Więziennej, wskazano że powyższy sposób obliczania pojemności jednostek penitencjarnych nie odzwierciedla faktycznego stanu zaludnienia zakładów karnych i aresztów śledczych, a ponadto powoduje, iż miejsca zakwaterowania osadzonych w izbach chorych, celach izolacyjnych oraz celach przeznaczonych dla skazanych stwarzających poważne zagrożenie społeczne lub poważane zagrożenie dla bezpieczeństwa zakładu nie są wykorzystywane zgodnie z przeznaczeniem. W przedmiotowym wystąpieniu zaproponowano modelowy sposób obliczania pojemności jednostki penitencjarnej w oparciu o miejsca zakwaterowania w celach mieszkalnych z wyłączeniem miejsc okresowego zakwaterowania.

W odpowiedzi z dnia 23 kwietnia 2012 r. Dyrektor Służby Więziennej gen. Jacek Włodarski podkreślił, że obecny sposób obliczania pojemności jednostek penitencjarnych odzwierciedla rzeczywiste rozmieszczenie osadzonych w jednostce penitencjarnej oraz faktyczną liczbę miejsc zakwaterowania. Stwierdzono również, że opracowywane przez Służbę Więzienną statystyki odpowiadają stanowi faktycznemu. Na stronach <http://sw.gov.pl>

prezentowane statystyki obejmują ogólną liczbę miejsc zakwaterowania oraz całkowitą liczbę osadzonych.

W dniu 01 czerwca 2012 r. na stronie internetowej Służby Więziennej w zakładce Statystyki (<http://sw.gov.pl/o-sluzbie-wiezienej/statystyka/statystyka-miesieczna>) w Szczegółowej informacji o zaludnieniu zakładów karnych i aresztów śledczych zostały wyszczególnione miejsca zakwaterowania osadzonych z uwzględnieniem podziału na cele mieszkalne oraz cele dodatkowe. Prezentowana statystyka obejmuje zarówno pojemność łączną zakładu karnego/aresztu śledczego, pojemność jednostki penitencjarnej pomniejszonej o miejsca okresowego zakwaterowania (np. cele izolacyjne), a także wyszczególniona została liczba tzw. miejsc pozostałych oraz miejsc przystosowanych na cele mieszkalne z uwagi na fakt przeludnienia jednostki. W odniesieniu do stanu zaludnienia jednostki został wyszczególniony stan ewidencyjny, stan faktyczny oraz zaludnienie oddziałów mieszkalnych i miejsc dodatkowych.

Wobec powyższego należy stwierdzić, że postulowane wprowadzenie zasady obliczania pojemności w jednostkach penitencjarnych z wyłączeniem miejsc okresowego zakwaterowania zostało uwzględnione.

Opracowała: Aleksandra Iwanowska

Aleksandra Iwanowska